

інноваційних технологій і змісту освіти. - Режим доступу до ресурсу : <http://zakon.nau.ua/doc/?uid=1038.1974.1&nobreak=1>.

4. **Михаськова М. А.** Формування фахової компетентності майбутнього вчителя музики : автореф. дис. на здобуття наук. ступеня канд. пед. наук : спец. 13.00.02 «Теорія і методика навчання музики і музичного виховання» / М. А. Михаськова; Нац. пед. ун-т ім. М. П. Драгоманова. – К., 2007. – 19 с.

5. **Пляченко Т. М.** Підготовка майбутнього вчителя музики до роботи з учнівськими оркестрами та інструментальними ансамблями : монографія. – Кіровоград : «Імекс - ЛТД», 2010. – 428 с.

6. **Проворова Е. М.** Методичні засади формування комунікативної компетентності майбутнього вчителя музики : автореф. дис. на здобуття наук. ступеня канд. пед. наук : спец. 13.00.02 «Теорія та методика навчання музики і музичного виховання» / Євгенія Михайлівна Проворова ; Нац. пед. ун-т ім. М. П. Драгоманова. – К., 2008. – 19 с.

7. **Хуторской А.** Технология проектирования ключевых и предметных компетенций [Электронный ресурс] / А. Хуторской. – Режим доступа к ресурсу : <http://www.eidos.ru/journal/2005/1212.htm>.

8. **Хуторской А.** Ключевые компетентности как компонент личностно – ориентированной парадигмы образования / А. Хуторской // Народное образование. – 2003. – № 2. – С. 58 – 64.

9. **Цюлюпа Н. Л.** Педагогічні умови формування методичної компетентності майбутнього вчителя музики в процесі інструментальної підготовки : автореф. дис. на здобуття наук. ступеня кан. пед. наук : спец. 13.00.02 «Теорія а методика музичного виховання» / Наталія Леонідівна Цюлюпа ; Нац. пед. ун-т ім. М. П. Драгоманова. – К., 2009. – 20 с.

УДК 378.091.2:78.071.2:005.336.5

Т. Є. Багрій

ДИРИГЕНТСЬКО-ХОРОВІ КОМПЕТЕНЦІЇ МАЙБУТНЬОГО ВЧИТЕЛЯ МУЗИКИ В СТРУКТУРІ ЙОГО ПРОФЕСІОНАЛІЗМУ

В статье рассматриваются вопросы специфики деятельности дирижера. Определено содержание дирижерско-хоровых компетенций будущего учителя музыки.

Ключевые слова: компетенция, компетентность, дирижер.

The article deals with the matter of specific activity of a conductor. It gives the definition of the content of conducting-choral competence of the future teacher of Music and defines the concepts of competence and competency.

Keywords: competence, competency, conductor.

В умовах культурного та духовного розвитку країни проблема професійної підготовки майбутнього вчителя музики набуває першорядного значення. У зв'язку з цим поряд із засвоєнням професійних знань, умінь і навичок особливо актуалізуються принципи формування змісту професійних компетенцій.

Проблемі професійного становлення особистості майбутнього вчителя, формуванню його готовності до педагогічної діяльності присвячені праці Ю. Бабанського, М. Дяченка, проблемам теорії і методики музично-педагогічної освіти, вихованню творчої особистості майбутнього вчителя музики – наукові доробки Л. Арчіжнікової, Г. Падалки, О. Рудницької. Питання фахової підготовки вчителя музики розкриваються у роботах Е. Абдулліна, Л. Василенко, Н. Згурської, В. Орлова, О. Ростовського, О. Щолокова. Різні аспекти диригентської діяльності розкрито у працях Д. Загребського, С. Казачкова, М. Колесси, В. Краснощекова, А. Мархлевського, К. Ольхова, К. Пігрова, К. Птиці, П. Чеснокова. Аналіз науково-методичної літератури виявив, що питання диригентсько-хорових компетенцій

висвітлені недостатньо. Тому метою статті є у визначення компетенцій майбутнього вчителя музики в диригентсько-хоровій діяльності.

Використання в сучасній педагогічній літературі термінів «компетенція», «компетентність» пов'язано з процесом переорієнтації освіти на компетентнісний підхід. У психолого-педагогічній теорії і практиці існують різноманітні підходи до розуміння цих термінів. У словнику іншомовних слів поняття «компетентний» трактується як такий, що володіє компетенцією – колом повноважень певної галузі, особи або колом справ: *competent* (франц.) – компетентний, правомірний; *competens* (лат.) – відповідний, здібний; *competence* (англ.) – здатність (компетенція) [6, с. 295].

Отже, компетенція та компетентність є взаємодоповнювальними та взаємообумовлювальними поняттями.

Відмінність термінів *компетенція* і *компетентність* полягає в тому, що компетенція – це знання і навички в певних сферах діяльності, а компетентність є застосуванням цих компетенцій у конкретній роботі. Якщо звернутися до словників, то найбільш вживане словосполучення зі словом «компетентність» – професійна компетентність вчителя – трактується як «володіння вчителем необхідною сумою знань, умінь і навичок, які визначають сформованість його педагогічної діяльності, педагогічного спілкування і особистості вчителя як носія визначених цінностей, ідеалів і педагогічної свідомості» [5, с. 62].

Узагальнюючи різноманітні підходи у визначенні понять *компетенції* і *компетентності*, можна сформулювати професійну компетентність як набір компетенцій і можливостей їх застосування в професійній діяльності.

В. Введенський підкреслює, що термін «професійна компетентність» об'єднує такі поняття як «професіоналізм», «кваліфікація», «професійні здібності» і часто ототожнюється з поняттям «компетенція». На його думку, компетентність – деяка особистісна характеристика, а компетенція – сукупність конкретних професійних або функціональних характеристик [1, с. 51-55].

У нашому дослідженні ми будемо розглядати компетенції як сукупність взаємопов'язаних якостей особистості (знань, умінь, навичок, способів діяльності), необхідних для продуктивної діяльності. Компетенції – це якості майбутнього фахівця, необхідні для його професійної діяльності.

Педагогічна діяльність учителя поєднує в собі педагогічну, хормейстерську, музикознавчу, дослідницьку роботу, яка базується на вмінні самостійно узагальнювати і систематизувати отримані знання.

Диригентсько-хорова підготовка майбутнього вчителя – процес складний і багатогранний. Він передбачає не тільки оволодіння знаннями, уміннями і навичками, а й особистісне становлення музиканта, який здатний створити «команду», об'єднану спільними творчими зусиллями. Діяльність диригента – одна з найскладніших серед музичних професій.

Видатний український диригент і педагог Микола Колесса відзначав, що «крім хорошого музичного слуху, почуття ритму і темпу, музичної форми і стилю, крім музичного смаку і почуття міри, музичної пам'яті, темпераменту і творчої фантазії, саме тих якостей, якими повинні відзначатися музиканти-виконавці, диригент повинен володіти ще деякими іншими особливостями. Це перш за все уміння за допомогою доцільних і пластичних жестів рук і відповідного виразу обличчя передавати учасникам хору внутрішній зміст музичного твору, уміння, в якому немало спільного з акторським мистецтвом» [2, с. 178].

В.Л. Живов – педагог, хоровий диригент – серед якостей диригента виділяє не тільки професійні знання і навички, але й уміння керувати колективом, встановлювати творчий контакт з виконавцями, ясно і лаконічно формулювати свої вимоги, тобто обов'язково володіти педагогічними здібностями, оскільки керівник хору – це педагог-вихователь [4, с. 47].

Розглянемо специфіку діяльності диригента і визначимо ті професійні компетенції, на яких базується ця діяльність, а саме: професійні знання, виконавські вміння і навички.

Володіти загальними компетенціями – це значить розуміти сутність і соціальну значущість своєї професії, виявляти до неї стійкий інтерес, вирішувати проблеми і приймати рішення в нестандартних ситуаціях. Диригентсько-хорові компетенції передбачають, цілісне і грамотне сприйняття і виконання музичного твору, самостійне освоєння хорового репертуару; використання комплексу музично-виконавських засобів для досягнення художньої виразності відповідно до стилю музичного твору; виконання теоретичного і виконавського аналізу музичного твору, використовуючи базові теоретичні знання в процесі пошуку інтерпретаційних рішень. Ці чинники є складовими у структурі професіоналізму майбутнього вчителя музики.

Е.А. Диганова, З.М. Явгільдіна виділяють п'ять основних компонентів-блоків у процесі диригентсько-хорової підготовки майбутнього вчителя музики: теоретичний, технічний, дослідницький, виконавський, педагогічний. Зміст *теоретичного* блоку складають теоретичні знання в галузі диригентсько-виконавського мистецтва – знання з історії і теорії диригентсько-хорового виконавства, теоретичні знання з техніки диригування (диригентські схеми, види ауфтактів, види звуковедення, штрихи, володіння динамікою тощо); знання про музичні стилі і їх втілення в диригентському жесті (кистева, гнучка і фіксована техніка); знання хорової (аудіо-, відео-, нотної) літератури; володіння спеціальною термінологією.

Технічний блок вирішує завдання з диригентської (мануальної) техніки – постановка диригентського апарату, оволодіння системою ауфтактів, різними видами звуковедення, диригентською «апplikатурою», типами диригентської техніки: кистевою, гнучкою, фіксованою, змішаною. Зміст цього блоку передбачає самостійну роботу над хоровою партитурою. Рівень сформованості цього компонента визначає технічну майстерність диригента.

Особливе місце в диригентсько-хоровій підготовці займає *дослідницький* блок. Володіння прийомами дослідницької діяльності, аналітичним мисленням, розвинутим мовленням є основою професії хорового диригента (педагога-музиканта) і формується під час самостійної роботи студента над хоровою партитурою в формі виступів на семінарах і конференціях, у письмових аналізах на хорові твори, в участі в науково-професійних і творчих конкурсах.

Виконавський блок за своїм змістом є пізнавально-творчим і спрямований на моделювання хорового звучання в різних видах діяльності: виконанні хорової партитури на фортепіано, вокальному виконанні хорових партій, диригуванні хорової партитури в класі з концертмейстером, диригуванні хором в умовах концертного виступу. Цей компонент передбачає інтерпретаторське осмислення твору відповідно до задуму композитора.

Педагогічний блок містить в собі теоретичне спрямування – вивчення науково-педагогічних праць визначних хорових диригентів і практичну професійно-орієнтовану діяльність студентів. Його завданням є формування педагогічного досвіду студента в різних видах музичної діяльності – підбір і робота над шкільним пісенним репертуаром, планування хорової репетиції (постановка виконавсько-педагогічних завдань), робота з хоровим колективом на заняттях хорового класу [3].

Отже, професія диригента багатогранна, базується на професійній компетентності і формується в процесі засвоєння диригентсько-хорових дисциплін. Показником визнання високої якості роботи вчителя є визнання його справжнім професіоналом. Таким чином, професіоналізм учителя в освіті визначається його високою підготовленістю до виконання завдань професійної діяльності, а ідеалом є такий учитель, який володіє науковими знаннями і вміє застосовувати їх у реальній роботі відповідно до завдань, які стоять перед сучасною школою.

Література

1. *Введенский В.Н. Моделирование профессиональной компетентности педагога / Введенский В.Н. // Педагогика. – 2003. – №10. – С. 51-55.*

2. *Гоян Я.П. Маестро: Есе / Я.П. Гоян. – К.: Веселка, 2005. – 207с.*

3. Дыганова Е.А., Явгильдина З.М. Формирование профессиональной компетентности будущего учителя музыки в процессе освоения дирижерско-хоровых дисциплин / Е.А. Дыганова, З.М. Явгильдина // [Электронный ресурс]. – Режим доступа. – <http://shelly.ksu.ru/e-ksu/docs/F1320301251/%C4%C5%C0%20%CB%E5%ED%E8%ED%EE%E3%EE%F0%F1%EA.pdf>

4. Живов В.Л. Хоровое исполнительство: Теория. Методика. Практика: учеб. Пособие для студ. высш. учеб. заведений / В.Л. Живов. – М.: Гуманит. Изд. Центр ВЛАДОС, 2003. – 272 с.

5. Педагогический словарь: Для студентов высш. и сред. пед. учеб. заведений / Г.М. Коджаспирова, А.Ю. Коджаспиров. – М.: Изд. центр «Академия», 2000. – 176 с.

6. Современный словарь иностранных слов. – СПб.: Дуэт, 1994. – 752 с.

УДК 378.091.33:78.071.2:159.9.019.3

Л. М. Василенко

ЕУТИМНІСТЬ ЯК ДІЯЛЬНІСНА СТРАТЕГЕМА ОТРИМАННЯ ЗАДОВОЛЕННЯ СТУДЕНТАМИ ВІД ПРОЦЕСУ ВОКАЛЬНОЇ ПІДГОТОВКИ

В статье раскрывается сущность эутимного подхода, направленного на формирование у студентов гедонистических переживаний в процессе их вокальной подготовки.

Ключевые слова: эутимность, вокальная подготовка, духовное наслаждение, интеллектуальные чувства.

In the article essence of eutime approach opens up in relation to forming for the students of strategy of receipt of experiencing of hedonism in the process of their vocal preparation.

Keywords: eutime, vocal preparation, spiritual pleasure, aesthetically beautiful pleasure, intellectual feelings, corporal vector of pleasure, necessity of achievement

Люди тою чи іншою мірою прагнуть радіти життю й отримувати задоволення від різноманітних її проявів. Певні філософські школи концентруються на важливості уміння насолоджуватися життям. І це стосується не тільки окремої людини, а й взагалі суспільства. Дивно, але твердження про те, що людина варта щастя і радості, задоволення і насолоди дотепер викликає прихований чи явний протест в душах багатьох представників минулого і сучасності. З огляду на це, а також застосовуючи положення гедоністичного імперативу стосовно того, що гедонізм як принцип отримання людиною задоволення і запобігання страждання може бути скоригований соціумом або якимись іншими керівними структурами, ми звернулися до нетрадиційного підходу у методиці викладання навчального предмету (у нашому випадку це – вокальна підготовка), – до еутимного підходу. Саме еутимний (від грец. «eu», «euthenein» – добре, процвітати) підхід у теоретичному аспекті визначається нами як закономірність формування у людини позитивного ставлення до життя і розвиток у неї здатності отримувати задоволення від простих і різноманітних речей та явищ у процесі життєдіяльності.

Поняття еутимність, насамперед, можна пов'язати із концептом гедонізму, який є своєрідною культурною універсалією. Тому методологічною основою при роботі над даним матеріалом для нас становили праці, що тяжіють до феноменологічних та антропологічних підходів у дослідженні людської сутності: І. Бентам, Дж. Берклі, Г. Гадамер, Т. Гоббс, Е. Гуссерль, Р. Декарт, І. Кант, С. Кьєркегор, Дж. Локк, Р. Лутц, М. Мерло-Понті, Дж. Мілль, Ф. Ніцше, Ж.-П. Сартр, Б. Скіннер, Г. Спенсер, Б. Спіноза, А. Шопенгауер та ін., в роботах яких задоволення, як досвід інтенціонального освоєння і присвоєння людиною світу, характеризується такими параметрами: «простота» і «легкість» буття, гармонія взаємодії з навколишнім середовищем і з самим собою, позитивність ставлення до життя тощо.